

MINISTERSTVO

PRÁCE, SOCIÁLNYCH
VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

POSTUP PRI VÝKONE DOZORU

V OBLASTI SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ
A SOCIÁLNEJ KURATELY

Povinnosť centra pre deti a rodiny zaradiť každé dieťa do šiestich rokov veku do profesionálnej náhradnej rodiny najneskôr do štyroch týždňov od prijatia dieťaťa do centra pre deti a rodiny

INŠPEKCIA V SOCIÁLNYCH VECIACH

„Kritický partner v sociálnych veciach“

■ Úvod

Tento materiál upravuje **postup pri výkone dozoru** podľa *Plánu dozornej činnosti Inšpekcie v sociálnych veciach na kalendárny rok 2023* v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, ktorý je zameraný na dodržiavanie zákonného pravidla, podľa ktorého **dieťa do šiestich rokov veku musí byť najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do centra pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“) zaradené do profesionálnej náhradnej rodiny (ďalej len „PNR“)** podľa ustanovenia § 51 ods. 6 Zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“)

■ Základná právna úprava

- Zákon č. 345/2022 Z. z. o inšpekcii v sociálnych veciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 345/2022 Z. z.“)
- Zákon č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 10/1996 Z. z.“)
- Zákon č. 305/2005 Z. z.
- Vyhláška Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 103/2018 Z. z., ktorou sa vykonávajú niektoré ustanovenia zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška č. 103/2018 Z. z.“)
- Zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 36/2005 Z. z.“)
- Zákon č. 447/2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 447/2008 Z. z.“)

■ Postup

- ✓ **Dieťa do šiestich rokov veku musí byť najneskôr do štyroch týždňov od jeho prijatia do centra zaradené do PNR (ustanovenie § 51 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z.)**

Podľa ustanovenia § 51 ods. 7 zákona č. 305/2005 Z. z. centrum môže starostlivosť o dieťa zabezpečiť v špecializovanej samostatnej skupine, len ak ju nemožno zabezpečiť v PNR alebo v samostatne usporiadanej skupine a, ak výsledky (i priebežné) odbornej diagnostiky preukazujú, že zdravotný stav dieťaťa s duševnou poruchou vyžaduje starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine alebo je dieťaťu potrebné vzhľadom na jeho zdravotný stav poskytovať osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine. Centrum vtedy požiadava príslušný úrad práce sociálnych vecí a rodiny o posúdenie potreby osobitnej starostlivosti v špecializovanej samostatnej skupine – podľa ustanovenia § 11 ods. 1 písm. g) zákona

č. 447/2008 Z. z. **Výsledok lekárskej posudkovej činnosti však nijako nevstupuje do povinnosti ustanovenej centru pri vykonávaní pobytových opatrení súdu a zaraďovaní dieťaťa do PNR alebo do samostatne usporiadanej skupiny (nezužuje, nerozširuje ani nemení ich obsah a rozsah) – teda NEALTERNUJE samotné rozhodnutie centra v procese aplikácie/realizácie zákonných povinností a hierarchicky usporiadaných zákonných pravidiel daných zákonom č. 305/2005 Z. z.** Tomuto nasvedčuje i samotná formulácia vo vyššie zmienenom ustanovení § 51 ods. 7 zákona č. 305/2005 Z. z. – „*Centrum môže starostlivosť o dieťa zabezpečiť v špecializovanej samostatnej skupine, ...*“. V prípade, ak by zákonodarca namiesto možnosti ustanovil centru toto ako povinnosť, bolo by možné namietat' či zvažovat' možný rozpor s ustanoveniami práv detí podľa medzinárodnoprávných záväzkov Slovenskej republiky vo vzťahu k „umiestňovaniu“ detí do náhradnej starostlivosti, podľa ktorých sa neumiestnenie dieťaťa do šiestich rokov veku do PNR z dôvodu zdravotného stavu zakazuje (zákaz diskriminácie pri realizácii práv garantovaných Dohovorom o právach dieťaťa). Starostlivosť osobného a rodinného charakteru musí byť zabezpečená o všetky deti do šiestich rokov veku, nakoľko ako jediná najúčinnnejšie zmierňuje negatívne dopady na vývin dieťaťa, ak sa jeho vyňatiu z rodinného prostredia nedalo zabrániť (aspoň jedna bezpečná vzťahová väzba u dieťaťa posilňuje jeho zdravý vývin, odolnosť, schopnosť nadväzovat' citové väzby a pod.). Pripúšťajú sa iba výnimky, ak je to v prospech zachovania súrodeneckých väzieb a ak je to v prospech riešenia krízovej situácie dieťaťa a jeho rodiny, ktorá si vyžaduje výkon intenzívnych opatrení sanačného charakteru, a to len na určitú, vopred naplánovanú dobu.

Obzvlášť zraniteľnou skupinou detí, pre ktoré sa v centrách vykonávajú pobytové opatrenia súdu, sú deti do šiestich rokov ich veku, kde zákon č. 305/2005 Z. z. vo svojom ustanovení § 51 ods. 6 jednoznačne určuje pravidlo zaradenia dieťaťa do PNR, a to najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do centra.

VÝNIMKY z vyššie uvedeného pravidla stanovuje zákon č. 305/2005 Z. z. taxatívne a explicitne. Ide o tri situácie:

- **Prvou** je taká situácia dieťaťa, keď jeho zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine vzhľadom na jeho zdravotný stav a súčasne nie je možné centrom zabezpečiť starostlivosť v domácom prostredí PNR. Obe podmienky umožňujúce centru poskytovať starostlivosť o dieťa nie v PNR a ani v samostatnej skupine v tomto prípade dieťaťa musia byť pritom splnené KUMULATÍVNE, navyše V PRIEBEHU CELÉHO ČASU POSKYTOVANIA STAROSTLIVOSTI O DIEŤA CENTROM.
- **Druhou** je situácia, ak umiestnenie dieťaťa v PNR nie je vhodné vzhľadom na účel výchovného opatrenia pobytovou formou, o ktorom rozhodol súd.
- **Tretou** je situácia, keď JE V ZÁUJME DIEŤAŤA ZACHOVÁVAŤ SÚRODENECKÉ VÄZBY a spoločné umiestnenie súrodencov v PNR je spojené so ZÁVAŽNOU PREKÁŽKOU. Opäť ide o situáciu, kde zákon č. 305/2005 Z. z. vyžaduje naplnenie oboch podmienok KUMULATÍVNE a V PRIEBEHU CELÉHO ČASU POSKYTOVANIA STAROSTLIVOSTI O DIEŤA CENTROM.

Postup pri výkone dozornej činnosti sa zameriava z obsahového hľadiska najmä na nasledujúce kroky:

- Odbor inšpekcie v sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kurately určí zamestnancov ISV, ktorí budú poverení vykonávať dozor v dozorovanom subjekte – centre (ďalej len „poverený zamestnanec“), pričom jedného z nich určí ako koordinátora výkonu dozoru (ďalej len „koordinátor“).
- Všetci poverení zamestnanci získajú prvotné informácie o centre:
 - a) zo zoznamu všetkých centier (v zriaďovateľskej pôsobnosti Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie PSVR“) alebo s udelenou akreditáciou MPSVR SR), ktorý je zverejnený na webovom sídle Ústredia PSVR,
 - b) z programu centra, ktoré je centrum povinné zverejniť na svojom webovom sídle podľa § 45 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z.
- Koordinátor vypracuje oznámenie o začatí dozoru, ktoré doručí centru najneskôr pri začatí dozoru.
- V rámci oznámenia o začatí dozoru, alebo počas výkonu dozoru, koordinátor, alebo poverený zamestnanec, od centra žiada najmä:
 - a) vyplnenie dotazníka na účely výkonu dozoru (príloha č. 1.),
 - a) poskytnutie originálu spisovej dokumentácie vybraných detí umiestnených v centre,
 - b) realizáciu rozhovoru s riaditeľom centra a zamestnancami centra,
 - c) informáciu, či v centre nevznikla/nepretrváva mimoriadna udalosť.
- V rámci dozoru poverení zamestnanci vykonajú základnú ohliadku priestorov centra, v rámci ktorej navštívia umiestnené deti.
- Dozor je z obsahového hľadiska zameraný na dodržiavanie povinnosti centra podľa ustanovenia § 51 ods. 6 zákona č. 305/2005 Z. z., podľa ktorého dieťa do šiestich rokov veku musí byť najneskôr do štyroch týždňov od prijatia do centra zaradené do PNR okrem dieťaťa,
 - a) ktorého zdravotný stav vyžaduje osobitnú starostlivosť podľa § 51 ods. 7 zákona č. 305/2005 Z. z. a takúto starostlivosť nie je možné zabezpečiť v domácom prostredí PNR,
 - b) ktoré je umiestnené v centre na základe rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia alebo rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ak súd koná vo veci výchovného opatrenia pobytovou formou, a umiestnenie v PNR nie je vhodné vzhľadom na účel výchovného opatrenia,
 - c) v ktorého záujme je z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb spoločné umiestnenie súrodencov a spoločné umiestnenie súrodencov v PNR je spojené so závažnou prekážkou.

Podľa ustanovenia § 51 ods. 7 zákona č. 305/2005 Z. z., však centrum môže starostlivosť o dieťa zabezpečiť v špecializovanej samostatnej skupine, len ak ju nemožno zabezpečiť v PNR alebo v samostatnej skupine.

- Pri analýze spisovej dokumentácie vybraného počtu detí do 6 rokov veku, ktoré nie sú zaradené do PNR, sa dozor zameriava pri každom takomto dieťati najmä na zistenie:
 - a) či uplynuli štyri týždne od prijatia dieťaťa do centra,
 - b) či spisová dokumentácia dieťaťa obsahuje výsledky odbornej diagnostiky alebo priebežné výsledky odbornej diagnostiky, podľa ktorých si zdravotný stav dieťaťa vyžaduje osobitnú starostlivosť v špecializovanej samostatnej skupine, a takúto starostlivosť nie je možné zabezpečiť v domácom prostredí PNR.
 - c) či je dieťa umiestnené v centre na základe rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia podľa § 37 ods. 3 zákona o rodine alebo rozhodnutia súdu o nariadení neodkladného opatrenia, ak súd koná vo veci výchovného opatrenia pobytovou formou, a umiestnenie v PNR nie je vhodné vzhľadom na účel výchovného opatrenia.
 - d) či ide o dieťa, v ktorého záujme je z dôvodu zachovania súrodeneckých väzieb spoločné umiestnenie súrodencov a spoločné umiestnenie súrodencov v PNR je spojené so závažnou prekážkou.

Dozor sa zameriava najmä na zisťovanie skutočností vyplývajúcich z nasledujúcich dokumentov, ktoré sú súčasťou spisovej dokumentácie dieťaťa, ak ich táto obsahuje:

1. rozhodnutie súdu, na základe ktorého bolo dieťa prijaté do centra,
 2. komplexná diagnostická správa,
 3. posudok úradu práce sociálnych vecí a rodiny,
 4. iné dokumenty obsahujúce dôvody centra nezaradiť dieťaťa do 6 rokov veku do PNR,
 5. dokumentácia, z ktorej vyplýva, že centrum pravidelne prehodnocuje zaradenie dieťaťa do 6 rokov veku do PNR, ktoré nie je zaradené do PNR (napr. či centrum pravidelne sleduje/prehodnocuje, či zaradenie dieťaťa do 6 rokov veku do PNR naďalej nie je vhodné vzhľadom na účel výchovného opatrenia, či pretrváva závažná prekážka, ktorá je spojená so spoločným zaradením dieťaťa do 6 rokov veku s jeho súrodencami do PNR).
- Počas výkonu dozoru môžu poverení zamestnanci vyhotovovať obrazové, zvukové a obrazovo-zvukové záznamy na zdokumentovanie priebehu výkonu dozoru a to po predchádzajúcom upovedomení centra a ďalších dotknutých osôb; vyhotovené záznamy možno využiť iba na účely súvisiace s výkonom dozoru a na účely iných konaní.
 - ▷ Štruktúrované rozhovory je potrebné vykonať s riaditeľom centra a s odbornými zamestnancami centra.
 - ▷ Z obsahového hľadiska je potrebné štruktúrované rozhovory zamerať najmä na

zisťovanie:

- » postupu centra pri zaraďovaní detí do 6 rokov veku do PNR, vrátane konkrétneho postupu pri samotnom umiestnení dieťaťa do PNR,
 - » dobrej praxe centra, vrátane zisťovania vplyvu PNR na rozvoj osobnosti dieťaťa,
 - » prekážok, na základe ktorých centrum dieťa do 6 rokov veku do PNR neumiestnilo,
 - » či centrum situáciu dieťaťa do 6 rokov veku, ktoré nie je zaradené do PNR, pravidelne sleduje a prehodnocuje možnosti jeho zaradenia.
- ▷ Výkon dozoru sa zameriava taktiež na vyhotovovanie obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov priestorových podmienok centra, vrátane zdokumentovania, či centrum umožňuje deťom prístup k strave, právo na súkromie, priestorovú bezbariérovosť a pod.
- Ak počas výkonu dozoru nastanú skutočnosti, v dôsledku ktorých je potrebné zmeniť alebo doplniť písomné poverenie na vykonanie dozoru, koordinátor vypracuje k písomnému povereniu na vykonanie dozoru dodatok, ktorý podpisuje generálny riaditeľ ISV. Dodatok k písomnému povereniu na vykonanie dozoru tvorí neoddeliteľnú súčasť písomného poverenia na vykonanie dozoru.
 - Výsledkom dozoru môže byť záznam z vykonaného dozoru alebo protokol o výsledku vykonaného dozoru.

■ Príloha č. 1

Dotazník na účely výkonu dozoru

Celkový počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v centre pre deti a rodiny:

Z toho:

1) PNR

- a) počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v PNR:
 - i) z toho: počet detí, pre ktoré sa vykonáva špecializovaný program v PNR:
- b) menný zoznam PNR:
 - i) ku každému PNR uviesť menný zoznam detí, o ktoré zabezpečuje starostlivosť:
 - (1) ku každému dieťaťu uviesť dátum jeho umiestnenia v centre a dátum jeho umiestnenia v PNR
- c) počet detí do 6 rokov veku umiestených v centre:

2) v samostatnej diagnostickej skupine (ďalej len „SDgS“)

- a) počet detí umiestených v SDgS:
 - i) ku každej SDgS uviesť menný zoznam detí, ktoré sú v nej umiestnené:
 - (1) ku každému dieťaťu uviesť:
 - (a) dátum jeho narodenia
 - (i) z toho pri každom dieťati vo veku do 6 rokov uviesť dôvod jeho neumiestnenia v PNR
 - (b) dátum jeho umiestnenia v centre
 - (c) dátum jeho umiestnenia v SUS DgS

3) v samostatnej skupine (ďalej len „SS“)

- a) počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v SS:
 - i) ku každej SS uviesť menný zoznam detí, ktoré sú v nej umiestnené:
 - (1) ku každému dieťaťu uviesť:
 - (a) dátum jeho narodenia
 - (i) z toho pri každom dieťati vo veku do 6 rokov uviesť dôvod jeho neumiestnenia v PNR
 - (b) dátum jeho umiestnenia v centre
 - (c) dátum jeho umiestnenia v SS

4) v samostatnej skupine pre maloleté matky s deťmi (ďalej len „SSMMD“)

- a) počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v SSMMD:

- i) ku každej SSMMD uviesť menný zoznam maloletých matiek a ich detí, ktoré sú v nej umiestnené:

5) v špecializovanej samostatnej skupine pre deti s postihnutím (ďalej len „ŠSS pre deti s postihnutím“)

- a) počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v ŠSS pre deti s postihnutím:
 - i) ku každej ŠSS pre deti s postihnutím uviesť menný zoznam detí, ktoré sú v nej umiestnené:
 - (1) ku každému dieťaťu uviesť:
 - (a) dátum jeho narodenia
 - (i) z toho pri každom dieťati vo veku do 6 rokov uviesť dôvod jeho neumiestnenia v PNR
 - (b) dátum jeho umiestnenia v centre
 - (c) dátum jeho umiestnenia v ŠSS pre deti s postihnutím

6) v špecializovanej samostatnej skupine s duševnými poruchami (ďalej len „ŠSS DP“)

- a) počet detí (vrátane mladých dospelých) umiestených v ŠSS DP:
 - i) ku každej ŠSS DP uviesť menný zoznam detí, ktoré sú v nej umiestnené:
 - (1) ku každému dieťaťu uviesť:
 - (a) dátum jeho narodenia
 - (i) z toho pri každom dieťati vo veku do 6 rokov uviesť dôvod jeho neumiestnenia v PNR
 - (b) dátum jeho umiestnenia v centre
 - (c) dátum jeho umiestnenia v ŠSS DP

7) v samostatnej skupine pre mladých dospelých (ďalej len „SSMD“)

- a) počet mladých dospelých umiestených v SSMD:

Vypracoval:

Dátum:

Podpis: